

بسمه تعالی

**برنامه مشترک
ارائه مراقبت های اولیه بهداشتی به
کارگران بیمه شده**

تیر ماه سال ۱۳۹۱

وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

سازمان تامین اجتماعی

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

فهرست

عنوان

۲	- مقدمه
۳	- اهمیت موضوع
۴	- استراتژی
۵-۶	- اهداف طرح
۶	- جامعه هدف
۷-۸	- تعاریف
۹	- خدمات پیش بینی شده در طرح
۱۰	- نحوه انتخاب بهداشت یارکار
۱۱	- شرایط انتخاب بهداشت یارکار
۱۲ - ۱۴	- شرح وظایف مسئول خانه های بهداشت کارگری
۱۵-۱۶	- شرح وظایف بهداشت یارکار

پیوست ها

۱۸	- سرفصل های آموزشی دوره بهداشت یاری کار
۱۹-۲۲	- برنامه های آموزشی دوره بهداشت یاری کار
۲۳	- برنامه بازآموزی بهداشت یار کار
۲۴	- تجهیزات فنی
۲۵	- داروهای اساسی و لوازم مصرفی پزشکی مورد نیاز
۲۶	- جدول مراجعین
۲۷-۲۹	- فرم بازدید از کارگاه توسط مسئول خانه بهداشت کارگری
۳۰	- فرم گزارش دهی فعالیتهای خانه بهداشت کارگری به مراجع مربوطه
۳۱-۳۴	- فرم بازدید از خانه بهداشت کارگری
۳۵	- گواهی نامه

تامین، حفظ و ارتقای سطح سلامت نیروی کار علاوه بر این که یکی از ارزش های انسانی تلقی می شود، یکی از عوامل مهم رشد و ارتقای فناوری و تولید است. رشد و شکوفایی اقتصادی جامعه به نیروی ماهر و سالم کار بستگی دارد و این امر زمانی میسر خواهد شد که خدمات بهداشتی و تسهیلات مورد نیاز کارگاهی برای شاغلان در بالاترین سطح ممکن تامین و ارائه گردد.

در این راستا در سال ۱۳۶۶ به استناد اصل ۲۹ قانون اساسی و ماده ۱۴۷ قانون کار جمهوری اسلامی ایران به منظور ارائه خدمات اولیه بهداشتی (PHC) در کارگاه های تولیدی ۴۹۹-۵۰ نفر شاغل، طرح مشترک ارائه مراقبت های اولیه بهداشتی به کارگران با مشارکت وزارت خانه های تعاون، کار و رفاه اجتماعی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و صندوق تامین اجتماعی شکل گرفت و با هدف تامین سلامت کارگران و خانواده آنان، ارتقای دانش و ایجاد رفتارهای مناسب بهداشتی در کارگران و سالم سازی محیط کار در بخش های صنعت، معدن، کشاورزی و خدمات به مرحله اجرا در آمد.

مجموعه حاضر با توجه به بازنگری متن اصلی با اعمال تغییرات اندکی در طرح گذشته این امکان را فراهم می سازد تا مسئولین و دست اندرکاران امور بهداشتی، مشکلات کارگران را با استفاده از آمار و اطلاعات و آگاهی از چالش ها و تنگناهای موجود شناسایی و جهت رفع یا کاهش آنها اهتمام ورزند.

دبیرخانه مرکزی

شورای هماهنگی خدمات بهداشتی بیمه شدگان

اهمیت موضوع

در دنیای امروز از یک طرف رشد جمعیت ، ارتقای استانداردهای زندگی و افزایش چشم گیر تقاضای خدمات، موجب افزایش تعداد شاغلان و کارگران شده است و از طرف دیگر سرعت پیشرفت علم و فناوری و پیچیدگی روزافزون سیستم های کار، شرایطی را ایجاد نموده است که تهدید سلامت انسان در محیط کار، یکی از چالش های اساسی به ویژه در کشورهای در حال توسعه به شمار می آید.

نیروی کار ماهر و سالم در هر کشوری به عنوان یکی از مهم ترین پشتوانه های پایدار آن جامعه محسوب می شود و در این راستا توجه به سلامت نیروی کار از مهم ترین وظایف دولت قلمداد شده و قانون نیز متولیان امر را به حفظ و پاسداری از سلامت و ایمنی کارگران موظف نموده است .

طرح مشترک ارائه مراقبت های بهداشتی به بیمه شدگان، یکی از مصادیق تامین اجتماعی بوده و اجرای آن پشتوانه ای اساسی برای تضمین سلامت جسمی، روانی و اجتماعی کارگران و خانواده آنان است و بی شک تاثیرانکار ناپذیری بر شکوفایی اقتصاد جامعه نیز خواهد داشت.

استراتژی

- ۱- مشارکت بین بخشی وزارت خانه های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، تعاون، کار و رفاه اجتماعی و صندوق تامین اجتماعی در جهت تقویت شورای هماهنگی خدمات بهداشتی بیمه شدگان مرکز و استان ها
- ۲- آموزش کارگران، بهداشت یاران کار و برگزاری جلسات توجیهی ویژه دانش آموختگان بهداشت حرفه ای در راستای اهداف طرح
- ۳- راه اندازی و تجهیز خانه های بهداشت کارگری جدیدالتاسیس
- ۴- تقویت ارتباط خانه های بهداشت کارگری با مراکز بهداشتی درمانی
- ۵- ارزیابی وضعیت خانه های بهداشت کارگری
- ۶- جذب دانش آموختگان بهداشت حرفه ای در واحدهای مشمول طرح
- ۷- انجام پروژه های تحقیقاتی برای ارزیابی میزان دست یابی به اهداف

اهداف طرح

الف - هدف کلی:

تامین، حفظ و ارتقای سطح سلامت کارگران

ب - اهداف اختصاصی:

- ۱- ارائه مراقبت های اولیه بهداشتی به کارگران
  - ۲- ارتقای دانش و ایجاد رفتارهای مناسب بهداشتی کارگران که به طور غیر مستقیم براعضا خانواده آنان نیز موثر خواهد بود.
  - ۳- سالم سازی محیط کار از طریق شناسایی، ارزیابی و کنترل عوامل زیان آور محیط کار
  - ۴- ارتقای سطح آگاهی بهداشت یاران کاروکارشناسان بهداشت حرفه ای در جهت ارائه خدمات مورد انتظار
  - ۵- پیش گیری از بروز حوادث و بیمار های ناشی از کار
  - ۶- پایش سلامت کارگران از طریق ارائه مراقبت های بهداشتی و پزشکی (تشکیل پرونده پزشکی و انجام معاینات قبل ازاستخدام و ادواری برای کارگران)
  - ۷- پیش گیری از آسیب های اجتماعی در جامعه کاروتولید
- وضعیت موجود ارائه مراقبت های اولیه بهداشتی به کارگران بیمه شده (PHC):**
- طرح ارائه مراقبت های اولیه بهداشتی به کارگران در سال ۱۳۶۶ با اشتراک مساعی و هماهنگی دستگاه های ذی ربط (وزارت خانه های تعاون ، کار ورفاه اجتماعی ، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و صندوق تامین اجتماعی) با هدف تامین سلامت کارگران و ارتقای دانش و ایجاد رفتارهای مناسب بهداشتی، اجتماعی کارگران و سالم سازی محیط کار به مورد اجرا گذاشته شد.
- که خوشبختانه تاکنون بالغ بر دو هزار خانه بهداشت کارگری تجهیز و راه اندازی شده است و سالیانه توسعه وگسترش خانه های بهداشت کارگری در سراسرکشور ادامه

دارد . امید است در سایه توجهات مسئولین نظام در آینده نزدیک شاهد فراگیر شدن این مهم در کارگاههای کشور باشیم.

جامعه هدف: کارگران شاغل در کارگاه های ۵۰ تا ۴۹۹ نفر

تعاریف

- ۱- **کارگر:** کسی که برطبق قانون کار، به درخواست کارفرما، در مقابل دریافت حق السعی کار می کند.
- ۲- **کارفرما:** شخصی حقیقی و حقوقی که کارگر به درخواست او و در مقابل دریافت حق السعی کار می کند.
- ۳- **بیمه شده:** شخصی است که راساً مشمول مقررات تامین اجتماعی بوده و با پرداخت مبلغی به عنوان حق بیمه حق استفاده از مزایای مقرر در قانون کار را دارد.
- ۴- **کارگاه:** محلی که کارگر به درخواست کارفرما یا نماینده او در آن جا کار می کند.
- ۵- **سلامت:** یعنی برخوردار بودن از آسایش کامل جسمی، روانی و اجتماعی نه فقط بیمار نبودن و نداشتن نقص عضو.
- ۶- **عوامل زیان آور محیط کار:** منظور آن دسته از عوامل آزار دهنده محیط کار (فیزیکی، شیمیایی، ارگونومیکی و بیولوژیکی و...) است که در محیط کار وجود دارند و باعث ایجاد تاثیرات منفی و عوارض سوء بر روی سلامتی کارگر می شود.
- ۷- **بیماری شغلی:** بیماری هایی که بواسطه انجام شغل خاص در محیط کار ایجاد می شود.
- ۸- **خانه بهداشت کارگری:** واحدی در کارگاه های مشمول با جمعیت ۴۹۹-۵۰ نفر که به منظور حفظ سلامت کارگران و پیش گیری از بیماری شغلی و بروز حوادث در محیط کار ایجاد می گردد.
- ۹- **بهداشت یار کار:** بهداشت یار کار فردی است دارای تحصیلات حداقل دیپلم که از بین شاغلان واحدهای صنعتی با داشتن حداقل دو سال سابقه کار انتخاب و پس از طی دوره آموزشی ۴۰۰ ساعته، توانایی لازم برای ارائه مراقبت های اولیه بهداشتی به کارگران را پیدا خواهد نمود.
- ۱۰- **دانش آموخته بهداشت حرفه ای:** به فردی اطلاق می شود که در یکی از مقاطع کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد رشته بهداشت حرفه ای فارغ التحصیل شده باشد.

۱۱- مسئول خانه بهداشت کارگری: در کارگاه های ۴۹۹- ۵۰ نفر شاغل به فردی که به ارائه خدمات بهداشتی- درمانی اقدام می نماید، اطلاق می گردد. (در صورت وجود نیروی بهداشت حرفه ای ، فرد مذکور به عنوان مسئول خانه بهداشت کارگری بوده و در غیر این صورت این عنوان به بهداشت یار کار اطلاق می گردد).

۱۲- ارجاع فوری: در صورت شرایط اورژانس (حوادث و بیماری ها) برای بیمه شدگان شاغل در کارخانجات ، فرد مصدوم سریعاً به مراکز بهداشتی و درمانی اعزام می شود. برای تحقق این امر از فرم های مخصوص ارجاع فوری که طبق ضوابط خاصی از طرف مدیریت درمان تامین اجتماعی در اختیار بهداشت یار کار قرار می گیرد استفاده می شود.

۱۳- بهداشت حرفه ای: عبارت است از علم و هنر پیش گیری از عوامل زیان آور محیط کار که سبب کاهش حوادث ناشی از کار ، مسمومیت های شغلی و بیماری های حرفه ای می گردد.

۱۴- بهداشت عمومی: عبارت است از مجموعه دانش و هنر پیش گیری از بیماری و تامین، حفظ و ارتقای تندرستی و توانمندی بشر با استفاده از تلاش دسته جمعی که منجر به ارتقاء سطح سلامت جامعه شود.

۱۵- بهداشت محیط: عبارت است از کنترل عواملی از محیط زندگی که به نحوی در رفاه و سلامت بدنی، روانی و اجتماعی انسان تاثیر دارند یا خواهند داشت.

۱۶- مراقبت های اولیه بهداشتی (PHC): مراقبت های اولیه بهداشتی مراقبت های اصلی در زمینه بهداشت است که باید برای همه افراد و خانواده های آنان قابل دسترسی باشد. این خدمات بخش اساسی نظام بهداشتی و توسعه اقتصادی اجتماعی کشور است . مراقبت های اولیه بهداشتی اولین سطح تماس فرد، خانواده و جامعه با نظام بهداشتی کشور بوده و خدمات را تا حد ممکن به محل کار و زندگی مردم می برد.

خدمات پیش بینی شده طرح :

- ۱- هماهنگی و پی گیری در خصوص شناسایی، ارزیابی و کنترل عوامل زیان آور محیط کار
- ۲- گزارش نواقص موجود در کارگاه از نظر بهداشت حرفه ای به کارفرما و پی گیری لازم برای رفع نواقص گزارش شده
- ۳- نظارت بر انجام کنترل موازین بهداشتی در محیط کار
- ۴- انجام اقدامات لازم در خصوص پیش گیری از بروز حوادث و بیماری های ناشی از کار
- ۵- هماهنگی های لازم در خصوص انجام معاینات کارگری (قبل از استخدام، ادواری و اختصاصی)
- ۶- آموزش کارگران و کارفرمایان در زمینه مسایل بهداشت عمومی و سلامت کار
- ۷- انجام اقدامات لازم در جهت پیش گیری از بروز بیماری های شایع بومی و کنترل آن در محیط کار
- ۸- نظارت بر بهداشت محیط کار، تامین آب سالم، تاسیسات بهداشتی و رفاهی کارگاهی
- ۹- نظارت بر جمع آوری و دفع بهداشتی زباله و فاضلاب در محیط کار
- ۱۰- نظارت بر بهداشت مواد غذایی در محیط کار
- ۱۱- مراقبت های بهداشتی ویژه از بانوان کارگر باردار شاغل در کارگاه
- ۱۲- هماهنگی و پی گیری در خصوص انجام واکسیناسیون کارگران شاغل در کارگاه

نحوه انتخاب بهداشت یار کار :

در صورت فقدان دانش آموخته بهداشت حرفه ای در کارگاه بنا به پیشنهاد کارفرما و تایید دبیرخانه شورای هماهنگی خدمات بهداشتی بیمه شدگان استان از متقاضیان واجد شرایط به میزان سه برابر تعداد مورد نیاز جهت بررسی های لازم ثبت نام به عمل خواهد آمد. سپس طی جلسه ای با حضور نمایندگان سه ارگان دست اندرکار طرح با افراد ثبت نام شده مصاحبه و فرد واجد شرایط گزینش گردیده و به نحو مقتضی از سوی دبیرخانه شورای هماهنگی استان جهت تایید نهایی به شورای هماهنگی مرکز منعکس می گردد تا در تاریخ مقرر فرد پذیرفته شده با هماهنگی کارفرما جهت شرکت در دوره آموزشی معرفی شود.

تبصره ۱- در صورت جذب دانش آموخته بهداشت حرفه ای، مشارالیه نیاز به طی دوره آموزشی ندارد.

تبصره ۲- در صورت وجود دانش آموخته بهداشت حرفه ای تمام وقت در کارگاه مسئولیت خانه بهداشت کارگری بر عهده وی است.

تبصره ۳- در صورت عدم حضور دانش آموخته بهداشت حرفه ای تمام وقت ، باید بهداشت یارکار منتخب در کارگاه مشمول به طور تمام وقت ارائه خدمت نماید.

شرایط انتخاب بهداشت یار کار:

- ۱- تحصیلات حداقل دیپلم (ترجیحاً دیپلم بهداشت و علوم تجربی)
- ۲- حداقل دو سال سابقه کار در کارگاه مربوطه (اولویت با افرادی است که تجربه مرتبط داشته باشند).
- ۳- کارت پایان خدمت و وظیفه یا معافیت برای آقایان
- ۴- حداکثر سن ۳۵ سال
- ۵- علاقمند به امور بهداشتی و توانایی فراگیری آموزش های لازم و برخورداری از سلامت کامل
- ۶- سپردن تعهد خدمت تمام وقت به میزان ۴ سال در زمینه اشتغال به کار تحت عنوان بهداشت یار کار

شرح وظایف مسئول خانه های بهداشت کارگری:

- ۱- پیشنهاد خط مشی ایمنی و بهداشت کارگاه به کارفرما
- ۲- تهیه و تدوین برنامه زمان بندی انجام فعالیت های واحد و نظارت بر فعالیت های بهداشت یار و سایر کارکنان واحد
- ۳- تدوین دستورالعمل های ایمنی و بهداشتی با همکاری و مشارکت مسئولین، سرپرستان و کارگران
- ۴- نظارت بر رعایت قوانین، ضوابط، آیین نامه، بخشنامه و دستورالعمل های بهداشتی ایمنی صادره از مراجع مربوطه
- ۵- ارائه گزارش نواقص ایمنی بهداشتی، آمار و عملکرد فعالیت، بازدید و ... به کارفرما و نگه داری سوابق در واحد
- ۶- ارسال عملکرد، گزارشات، فرم ها و فعالیت های واحد از طرف کارفرما به سازمان های مربوطه
- ۷- همکاری با سازمان های مرتبط با بهداشت و ایمنی
- ۸- همکاری و مساعدت با کارگران، سرپرستان، مسئولین و کارفرما در جهت ارتقای سطح ایمنی و سلامت محیط کار
- ۹- همکاری و فعالیت در زمینه اخذ گواهی سیستم های مدیریت OHSAS, ISO ....
- ۱۰- تهیه و تدوین برنامه های آموزش ایمنی و بهداشت و همکاری در جهت اجرای برنامه های فوق
- ۱۱- شرکت در گردهمایی، همایش، سمینار، جلسات و برنامه های آموزشی ایمنی و بهداشت حرفه ای
- ۱۲- شرکت در جلسات کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار
- ۱۳- شناسایی عوامل زیان آور محیط کار و تهیه MSDS (برگ اطلاعات ایمنی مواد شیمیایی)

- ۱۴- پی گیری در جهت نمونه برداری، ارزیابی و اندازه گیری عوامل زیان آور محیط کار از طریق مراجع واجد شرایط
- ۱۵- تطبیق نتایج اندازه گیری با استانداردها و در صورت لزوم ارایه راه کارهای کنترلی
- ۱۶- پی گیری و نظارت برانجام اقدامات پیش گیرانه وکنترلی عوامل زیان آور محیط کار (منبع، منبع تا دریافت کننده ودریافت کننده)
- ۱۷- شناسایی و تعیین کانون های خطر، محاسبه ریسک، تعیین ضرایب تکرار و شدت حادثه با همکاری کارگران، سرپرستان و مسئولین کارگاه
- ۱۸- ارایه راه کارهای کنترلی خطر و مدیریت ریسک و نظارت برانجام اقدامات فوق
- ۱۹- نظارت بر وضعیت ایمنی (ساختمان، برق، ماشین آلات و ابزار، حریق، حمل و نقل، فردی، علائم نشان گر، برچسب ها و علائم هشدار دهنده و ...)
- ۲۰- پیشنهاد وسایل حفاظت فردی مناسب لازم برای کارگران و نظارت بر تهیه و استفاده از آن
- ۲۱- انجام بازدیدهای دوره ای مستمر بهداشتی و ایمنی از کارگاه
- ۲۲- ارایه پیشنهادات لازم بهداشتی و ایمنی هنگام توسعه یا تاسیس کارگاه جدید
- ۲۳- پی گیری درخصوص تشکیل پرونده بهداشتی و انجام معاینات (استخدامی، دوره ای و اختصاصی) براساس ضوابط و دستورالعمل های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- ۲۴- پی گیری و نظارت وضعیت بهداشت محیط و عمومی کارگاه (آب، پساب، پسماند، حشرات و جوندگان، مواد غذایی، تهیه کارت سلامت، واکسیناسیون و ...) و در صورت لزوم ارایه پیشنهادات کنترلی
- ۲۵- بازدید از تاسیسات، تسهیلات رفاهی بهداشتی کارگران و تطبیق وضع موجود با آیین نامه مصوب وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی و در صورت لزوم ارایه پیشنهادات

۲۶- پی گیری و نظارت برانجام اقداماتی نظیر ارجاع بیمار اورژانسی و حادثه دیده، تهیه داروهای اولیه و لوازم بهداشتی پزشکی، وسایل و لوازم مورد نیاز خانه بهداشت کارگری و ... و در صورت لزوم ارایه پیشنهاد جهت تسهیل و ارتقای کیفیت فعالیت های مذکور

۲۷- مشارکت در تهیه طرح عملیاتی مدیریت بحران و سایر طرح های مرتبط با ایمنی و بهداشت

۲۸- انجام سایر وظایف مرتبط محوله از طرف کارفرما

*در صورت فقدان کارشناس بهداشت حرفه ای، وظایف مسئول خانه بهداشت کارگری به عهده بهداشت یار کار است.

شرح وظایف بهداشت یار کار:

- ۱- جمع آوری اطلاعات و آمار مورد نیاز از واحد صنعتی در رابطه با مراقبت های اولیه بهداشتی و تکمیل فرم های مربوطه
- ۲- تهیه آمار فعالیت های بهداشتی، حوادث و سوانح کارگاه
- ۳- گزارش مشکلات بهداشتی ایمنی به مسئول خانه بهداشت کارگری
- ۴- ارایه آمار، گزارش فعالیت و عملکرد بازدید به مسئول خانه بهداشت کارگری
- ۵- ثبت گزارش بازدیدها و عملکرد در فرم ها و دفاتر مربوطه
- ۶- همکاری در آموزش موازین بهداشتی ایمنی به نیروی انسانی شاغل در کارگاه
- ۷- همکاری با کارکنان و مسئولان کارگاه در جهت پیشرفت برنامه های بهداشتی
- ۸- همکاری با کارکنان بهداشتی درمانی کارگاه و نمایندگان سازمان های مربوطه
- ۹- پی گیری لازم جهت رفع نواقص ایمنی بهداشتی
- ۱۰- همکاری در شناسایی عوامل زیان آور محیط کار
- ۱۱- پی گیری اندازه گیری و ارزیابی عوامل زیان آور محیط کار از طریق اشخاص حقیقی و حقوقی دارای مجوز
- ۱۲- شرکت در جلسات کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار، در صورت لزوم
- ۱۳- نظارت بر استفاده صحیح از وسایل حفاظت فردی توسط کارگران
- ۱۴- تشکیل پرونده بهداشتی کارگران ، تنظیم و تکمیل فرم های بهداشتی ایمنی
- ۱۵- هماهنگی و آماده کردن شاغلین به منظور انجام معاینات توسط اشخاص حقیقی و حقوقی دارای مجوز
- ۱۶- بازدید دوره ای از کارگاه ، تاسیسات و تسهیلات بهداشتی رفاهی
- ۱۷- پی گیری در جهت سالم سازی محیط کار
- ۱۸- کنترل کارت سلامت کارکنانی که با مواد غذایی سروکار دارند و معرفی آنان به مراکز بهداشتی درمانی جهت صدور یا تمدید کارت بهداشتی
- ۱۹- تحویل داروهای مصوب و انجام کمک های اولیه جهت مراجعین
- ۲۰- انجام هماهنگی لازم با مراکز بهداشتی جهت واکسیناسیون کارگران در زمان مقرر

- ۲۱- همکاری در ارجاع کارگر حادثه دیده و بیمار اورژانسی به مراکز بهداشتی درمانی
با استفاده از فرم مربوطه
- ۲۲- شرکت در گردهمایی ، جلسات بازآموزی و آموزشی بهداشتی و ایمنی
- ۲۳- همکاری در برنامه های پیش گیری و کاهش آسیب های اجتماعی
- ۲۴- انجام سایر وظایف محوله از سوی مسئول خانه بهداشت کارگری

سرفصل های آموزشی
دوره بهداشت یارکار

ساعات تدریس			عناوین سرفصل های آموزشی	ردیف
تئوری	عملی	جمع کل		
۶	-	۶	اهداف و برنامه طرح مراقبت های اولیه بهداشتی	۱
۱۰	۶	۴	آشنایی با شبکه بهداشتی درمانی کشور و سیستم ارجاع	۲
۴۰	۱۸	۲۲	آشنایی با سازمان ها وارگان های مرتبط با ایمنی و بهداشت حرفه ای وقوانین مرتبط	۳
۱۶	۸	۸	سیستم های مدیریت کیفیت ISO، بهداشت، ایمنی و محیط زیست (HSE)، بهداشت حرفه ای و ایمنی (OHSAS۱۸۰۰۱)	۴
۱۲	۴	۸	آمار واطلاعات	۵
۹۰	۴۰	۵۰	کمک های اولیه	۶
۴۸	۱۸	۳۰	آموزش بهداشت و بهداشت عمومی	۷
۵۰	۱۸	۳۲	بهداشت محیط	۸
۱۲۸	۴۸	۸۰	بهداشت حرفه ای و ایمنی	۹
۴۰۰	۱۶۰	۲۴۰	جمع کل	

* هر روز بازدید عملی، ۶ ساعت آموزش محسوب می شود.

برنامه های آموزشی
دوره بهداشت یار کار

موضوع	ردیف
اهداف و برنامه های طرح ارائه مراقبت های اولیه بهداشتی به کارگران	۱
آشنایی با شبکه بهداشتی درمانی کشور و سیستم ارجاع	۲
آشنایی با قوانین و سازمان های مرتبط با ایمنی و بهداشت حرفه ای	۳
قانون کار	۳-۱
قانون تامین اجتماعی	۳-۲
قوانین بین المللی سازمان ها وارگان های ارائه دهنده خدمات مرتبط با برنامه (وزارت تعاون، کارورفاه اجتماعی، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی و صندوق تامین اجتماعی)	۳-۳
سیستم های مدیریت کیفیت بهداشت و ایمنی	۴
سیستم مدیریت کیفیت ISO	۴-۱
سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه ای (OHSAS) و سلامت، ایمنی و محیط زیست (HSE)	۴-۲
آشنایی با کلیات آمار و اطلاعات	۵
مقدمات آمار(تعاریف، گروه بندی، جدول و..)	۵-۱
انواع نمودار	۵-۲
شاخص های مرکزی و پراکنندگی	۵-۳
کمک های اولیه	۶
آشنایی مختصر با آناتومی و فیزیولوژی بدن	۶-۱
اصول کمک های اولیه	۶-۲
شناخت و اندازه گیری علائم حیاتی(نبض، فشارخون،...)	۶-۳
شوک، غش، صرع و مراقبت از بیماران	۶-۴
انواع زخم ها و پانسمان	۶-۵
خفگی ها	۶-۶
خون ریزی ها	۶-۷

برنامه های آموزشی
دوره بهداشت یار کار

ردیف	موضوع
۶-۸	تنفس مصنوعی و ماساژ قلب
۶-۹	مسمومیت ها
۶-۱۰	شکستگی ها، دررفتگی ها و آتل گذاری
۶-۱۱	گزیدگی ها، برق گرفتگی ها، گرمزدگی و سرمزدگی
۶-۱۲	سوختگی ها
۶-۱۳	عفونت و علل بروز آن
۶-۱۴	روش های حمل بیمار
۶-۱۵	درمان های ساده و علامتی و آشنایی با بعضی از داروها و محلول ها
۶-۱۶	حوادث غیر مترقبه
۶-۱۷	آموزش عملی کمک های اولیه
۷	آموزش بهداشت و بهداشت عمومی
۷-۱	اصول آموزش بهداشت
۷-۲	اصول یادگیری و روش های آموزش بهداشت
۷-۳	وسایل کمک آموزشی و نقش آن در آموزش بهداشت
۷-۴	نقش آموزش بهداشت در کاهش سوانح و حوادث در محیط کار و خانواده
۷-۵	نقش آموزش بهداشت در پیش گیری از بیماری های واگیر و غیر واگیر در محیط کار و خانواده
۷-۶	ارزش های فرهنگی و قواعد اجتماعی و نقش آن در تامین سلامت کارگران و اعضای خانواده و سبک زندگی او
۷-۷	چگونگی ارتقای بهداشت در محیط کار (طرح مسائل مهم مانند تغذیه ، ورزش ، اعتیاد ، ...)
۷-۸	آشنایی با کلیات و اصول بهداشت عمومی
۷-۹	آشنایی با کلیات و اصول بهداشت دهان و دندان
۷-۱۰	آشنایی با کلیات و اصول بهداشت مادر و کودک
۷-۱۱	آشنایی با بیماری های مهم واگیر، غیر واگیر و راه های پیشگیری از این بیماری ها

برنامه های آموزشی
دوره بهداشت یار کار

موضوع	ردیف
آشنایی باواکسیناسیون و برنامه ایمن سازی	۷-۱۲
آشنایی با مسائل جمعیتی و بهداشت تنظیم خانواده	۷-۱۳
آموزش عملی(واکسیناسیون، بازدیداز مراکز مربوطه،.....)	۷-۱۴
بهداشت محیط	۸
آشنایی با اصول و کلیات بهداشت محیط	۸-۱
بهداشت آب	۸-۲
جمع آوری، نگهداری ، حمل و نقل و دفع بهداشتی پسماندها	۸-۳
جمع آوری و دفع بهداشتی پساب	۸-۴
آشنایی با کلیات و اصول بهداشت مواد غذایی	۸-۵
کنترل و مبارزه با حشرات و جوندگان	۸-۶
آشنایی با استانداردها و اقدامات بهسازی در محیط کار(تسهیلات رفاهی، بهداشتی)	۸-۷
آموزش عملی(بازدید، کلسنجی،.....)	۸-۸
بهداشت حرفه ای و ایمنی	۹
آشنایی با کلیات و اصول بهداشت حرفه ای	۹-۱
شناسایی عوامل فیزیکی زیان آور محیط کار	۹-۲
شناسایی عوامل شیمیایی زیان آور محیط کار	۹-۳
شناسایی عوامل بیولوژیکی زیان آور محیط کار	۹-۴
شناسایی عوامل مکانیکی زیان آور محیط کار	۹-۵
آشنایی مختصر با معاینات و بیماری های شغلی	۹-۶
آشنایی با روش های کنترل عوامل زیان آورو ضایعات ناشی از کار	۹-۷
آشنایی با مهندسی عوامل انسانی(ارگونومی)	۹-۸

**برنامه های آموزشی
دوره بهداشت یار کار**

موضوع	ردیف
آشنایی مختصر با معاینات شغلی	۹-۹
آشنایی با وسایل حفاظت فردی	۹-۱۰
حوادث ناشی از کار (تعریف حادثه ، عوامل حادثه زا در صنعت و پیش گیری از حوادث)	۹-۱۱
شناسایی افراد حساس و مستعد در معرض خطر	۹-۱۲
آشنایی با آیین نامه حفاظت فنی و بهداشت کار	۹-۱۳
آموزش عملی بهداشت حرفه ای و ایمنی	۹-۱۴

**برنامه بازآموزی
بهداشت یار کار**

ساعت	موضوع	ردیف
۴	بهداشت عمومی	۱
۴	بهداشت محیط	۲
۱۲	بهداشت حرفه ای	۳
۸	ایمنی و حوادث ناشی از کار	۴
۶	آیین نامه، دستورالعمل، قوانین مرتبط با ایمنی و بهداشت حرفه ای	۵
۶	سایر مباحث براساس تصمیم گیری شورای هماهنگی خدمات بهداشتی بیمه شدگان	۶

ساعات مباحث فوق در ابتدای سال یا قبل از برگزاری دوره بازآموزی، تعیین و نسخه ای از آن به شورای هماهنگی خدمات بهداشتی بیمه شدگان مرکز ارسال گردد.

تجهيزات فنی

تعداد مورد نیاز (بر حسب جمعیت تحت پوشش)		نوع کالا	ردیف
زیر ۱۰۰ نفر	۵۰۰-۱۰۰ نفر		
یک عدد	یک عدد	تخت معاینه	۱
یک عدد	_____	پاراوان	۲
یک عدد	_____	سیلندر اکسیژن	۳
یک عدد	_____	دستگاه مانومتر	۴
یک عدد	_____	ترالی حمل کپسول اکسیژن	۵
یک عدد	یک عدد	برانکاره دستی تاشو	۶
یک عدد	یک عدد	گوشی معاینه	۷
یک عدد	یک عدد	دستگاه فشارخون	۸
یک عدد	یک عدد	کیت کلر سنج	۹
یک عدد	یک عدد	ترالی پانسمان	۱۰
یک عدد	یک عدد	رسیور	۱۱
یک عدد	یک عدد	لگن گرد استیل	۱۲
یک عدد	یک عدد	جای پنبه استیل	۱۳
یک عدد	یک عدد	کیسه آب گرم	۱۴
یک عدد	یک عدد	کیسه یخ	۱۵
یک عدد	یک عدد	پنس کوخر	۱۶
یک عدد	_____	پنس هموستات	۱۷
یک عدد	یک عدد	پنس بلند	۱۸
یک عدد	یک عدد	قیچی راست	۱۹
یک عدد	یک عدد	جای پنس استیل	۲۰
پنج عدد	سه عدد	گارو با گیره مخصوص	۲۱
یک عدد	یک عدد	ترموتردهانی	۲۲
یک عدد	یک عدد	جای ترمومتردهانی	۲۳

*به استثناء معادن (تجهيزات معادن همانند ستون جمعیتی ۱۰۰ تا ۵۰۰ نفر اعمال می گردد)

اقلام دارویی:

قرص: آت آ- استامینوفن- آنتی اسید (آلومینیوم ام جی اس)

پمادها: مسکن و سوختگی

محلول: بتادین- نرمال سالین

لوازم مصرفی پزشکی:

باند- گاز استریل - لکوپلاست - تنسو پلاست - پنبه

جدول مراجعین

اقدام کننده		دستورات بهداشتی و اقدامات انجام شده	علت مراجعه	تاریخ مراجعه	ردیف
سمت	نام و نام خانوادگی				

فرم بازدید از کارگاه
توسط مسئول خانه بهداشت کارگری

تاریخ بازدید: .....

الف - وضعیت تاسیسات و تسهیلات بهداشتی کارگاه :

ملاحظات	نامناسب	مناسب	نوع تاسیسات و تسهیلات
			آب آشامیدنی
			فاضلاب
			زباله
			حمام
			توالت
			دست شویی
			رخت کن
			حوله و صابون
			آشپزخانه
			یخچال و سردخانه
			انبار مواد غذایی
			شیرخوارگاه و مهدکودک
			نمازخانه
			وسایل گرمایشی
			وسایل سرمایشی
			تهویه عمومی کارگاه

ب- وضعیت کنترل عوامل زیان آور :

ملاحظات	وجود دارد	وجود دارد	وجود ندارد	نوع عامل زیان آور
	کنترل نشده	کنترل شده		
فیزیکی				
				صدا
				ارتعاش
				روشنایی
				پرتو
				گرما
				رطوبت
				سرما
شیمیایی				
				تماس پوستی
				ریوی
				گوارشی
ارگونومیکی				
				وضعیت بدن در حین کار
				ابزار کار
				حمل بار

پ- وضعیت ارائه مراقبت های اولیه بهداشتی:

عنوان	تعداد
معاینات ادواری	
معاینات قبل از استخدام	
معاینات اختصاصی	
بیماری های ناشی از کار تشخیص داده شده	

وضعیت		عنوان
☐ مناسب	☐ نامناسب	وضعیت جعبه کمک های اولیه
☐ مناسب	☐ نامناسب	وضعیت شارژ وسایل اطفای حریق
☐ مناسب	☐ نامناسب	وضعیت استفاده از وسایل حفاظت فردی
در هریک از موارد نام واحد و تعداد شاغلان در معرض عوامل زیان آور ذکر گردد:		
ملاحظات:		
نام و نام خانوادگی مسئول خانه بهداشت کارگری:		
سمت:		

فرم گزارش دهی فعالیت های
خانه بهداشت کارگری به مراجع مربوطه

ردیف	عنوان	حجم فعالیت	واحد حجم فعالیت
۱	تعداد بازدید از کارگاه، تاسیسات بهداشتی و رفاهی		بازدید
۲	تعداد گزارش های مکتوب نواقص به کارفرما		گزارش
۳	تعداد جلسات آموزشی برای کارگران		جلسه
۴	تعداد افراد شرکت کننده در جلسات آموزشی		نفر
۵	تعداد کمیته حفاظت فنی و بهداشت کاردارای صورت جلسه		کمیته
۶	تعداد عوامل زیان آور کنترل شده (فیزیکی، شیمیایی، ارگونومیکی)		مورد
۷	تعداد عوامل زیان آور کنترل نشده		مورد
۸	تعداد پرونده بهداشتی تشکیل شده		پرونده
۹	تعداد افراد معرفی شده برای صدور کارت بهداشتی		نفر
۱۰	تعداد مراجعین برای دریافت کمک های اولیه		نفر
۱۱	تعداد مراجعین برای دریافت داروهای اولیه		نفر
۱۲	تعداد ارجاع فوری به مراکز بهداشتی / درمانی		مورد
۱۳	تعداد بیماری های تشخیص داده شده ناشی از کار		مورد
۱۴	تعداد حوادث رخ داده شده ناشی از کار		مورد
۱۵	تعداد افراد واکسینه شده		نفر
۱۶	تعداد دفعات کلرسنجی از آب آشامیدنی		
۱۷	تعداد بازدید انجام شده از وضعیت پساب		بازدید
۱۸	تعداد دفعات بازدید از وضعیت بهداشتی پسماندها		بازدید
۱۹	تعداد اقدامات کنترلی در زمینه مبارزه با حشرات و جوندگان		مورد
۲۰	تعداد معاینات انجام شده	دوره ای	مورد
		قبل از استخدام	مورد
		اختصاصی	مورد

*این فرم هر سه ماه یک بار توسط خانه های بهداشت کارگری تکمیل و به ارگان های مربوطه ارسال می گردد. نام و نام خانوادگی تکمیل کننده:

سمت:

تاریخ بازدید:.....

نوبت بازدید:.....

شورای هماهنگی ارائه خدمات بهداشتی بیمه شدگان استان.....

شهرستان.....

فرم بازدید از خانه بهداشت کارگری

۱- اطلاعات عمومی کارگاه :

نام کارگاه :	محصول اصلی:	شماره تلفن ونمابر:.....
نام کارفرما:.....	آدرس:.....	
تعداد شیفت :.....	تاریخ بهره برداری کارگاه :.....	تاریخ تاسیس خانه بهداشت کارگری :.....

۲- مشخصات ارائه دهندگان خدمات بهداشتی در کارگاه

پر سنل شیفت	تعداد کارگران		بهداشت یار کار		نام و نام خانوادگی کارندان بهداشت حرفه ای		نام و نام خانوادگی کارشناس یا کارشناس ارشد بهداشت حرفه ای		نام و نام خانوادگی پزشک	
	زن	مرد	نام و نام خانوادگی	مدرک تحصیلی	پاره وقت	تمام وقت	پاره وقت	تمام وقت	دوره دیده طب کار	متخصص طب کار
صبح کار										
عصر کار										
شب کار										
نوبت کار										
جمع										

سایر اطلاعات:

- تاریخ اخذ گواهی بهداشت یاری کار..... تاریخ آخرین بازآموزی .....

- جمع ساعت اشتغال ماهانه دانش آموختگان بهداشت حرفه ای .....

- جمع ساعت اشتغال ماهانه پزشک:.....

- مشخصات شرکت های ارائه خدمات طب کار و بهداشت حرفه ای :

- نام شرکت ارائه دهنده خدمات بهداشت حرفه ای :.....

- نام شرکت ارائه دهنده خدمات طب کار :.....

۳- مشخصات عمومی خانه بهداشت کارگری :

ردیف	موضوع	روش سنجش	مناسب	نسبتاً مناسب	نامناسب	توضیحات
۱	وضعیت دسترسی مستقیم کارگران به خانه بهداشت کارگری	م.پ				
۲	نصب تابلو	م				
۳	فضای فیزیکی	م				
۴	وضعیت دست شویی	م				
۵	وضعیت روشنایی	م				
۶	وضعیت تهویه	م				
۷	وضعیت سرمایش و گرمایش	م				
۸	وضعیت رطوبت	م				
۹	وضعیت فیزیکی ساختمان	م				
۱۰	وضعیت تجهیزات اداری	م.پ				
۱۱	وضعیت نظم و نظافت	م				

۴- تجهیزات فنی :

ردیف	موضوع	روش سنجش	مناسب	نسبتاً مناسب	نامناسب	توضیحات
۱	وضعیت وسایل و تجهیزات فنی	م.پ.ب				
۲	وضعیت سالم بودن وسایل و تجهیزات فنی	م.پ.ب				

۵- وضعیت داروها:

ردیف	موضوع	روش سنجش	مناسب	نسبتاً مناسب	نامناسب	توضیحات
۱	وضعیت انطباق داروهای موجود با لیست دارویی و دستورالعمل سالانه	م.پ.ب				
۲	شرایط نگهداری داروها	م.ب				
۳	وضعیت تاریخ انقضای داروهای موجود	م.ب				

سایر اطلاعات :

بیشترین داروهای مصرفی در خانه بهداشت کارگری .....
 نام سایر داروهای موجود در خانه بهداشت کارگری (مازاد بر دستورالعمل اجرایی) .....

۶- نحوه فعالیت خانه بهداشت کارگری

ردیف	موضوع	روش سنجش	مناسب	نسبتاً مناسب	نامناسب	توضیحات
۱	وجود برنامه زمان بندی فعالیت های کارکنان خانه بهداشت کارگری	م				
۲	وضعیت اجرای برنامه زمان بندی موجود	م.ب				
۳	انجام بازدیدهای روزانه از واحدهای تحت پوشش و تاسیسات بهداشتی و رفاهی	م.ب				
۴	وضعیت گزارش مکتوب نواقص به کارفرما و پی گیری جهت رفع نواقص	م				
۵	وضعیت ارائه برنامه های آموزشی به کارگران	م.ب				
۶	وضعیت نصب پوستر، نمودار آماری، شرح وظایف، گواهی پایان دوره و ... در خانه بهداشت کارگری	م				
۷	وضعیت نصب پوستر، تراکت، پمفلت در تابلوهای آموزشی در محیط کارگاه	م				
۸	پیگیری تشکیل جلسات کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار و مصوبات آن	م.ب				
۹	ارسال گزارش فعالیت ماهیانه و بیماری ها به مرکز بهداشت	م				
۱۰	ارسال گزارش فعالیت ماهیانه به دبیرخانه استان شورای هماهنگی خدمات بهداشتی بیمه شدگان	م				
۱۱	ارسال آمار حوادث و صورت جلسات کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار به ادارات کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی و مرکز بهداشت	م				
۱۲	وضعیت نظارت بر آب آشامیدنی (سنجش میزان کلر باقیمانده و...) و ثبت در فرم مربوطه	م				
۱۳	وضعیت نظارت بر جمع آوری و دفع زباله	م				
۱۴	وضعیت نظارت بر جمع آوری و دفع فاضلاب	م.ب				
۱۵	وضعیت ثبت تعداد مراجعین و علت مراجعه	م				
۱۶	وضعیت ارائه کمک های اولیه به مصدومین	م.ب				
۱۷	وضعیت تشکیل و تکمیل پرونده پزشکی کارگران	م.ب				
۱۸	وضعیت انجام معاینات قبل از استخدام	م.ب				
۱۹	وضعیت انجام معاینات دوره ای	م.ب				
۲۰	وضعیت انجام معاینات اختصاصی	م.ب				
۲۱	وضعیت پی گیری نتایج معاینات کارگران	م.ب				
۲۲	وضعیت حفظ و نگهداری پرونده های پزشکی کارگران	م				
۲۳	وضعیت شناسایی و ارزیابی عوامل زیان آور محیط کار	م.ب				
۲۴	وضعیت کنترل عوامل زیان آور محیط کار (صدا، روشنایی و...)	م.ب				
۲۵	وضعیت ثبت حوادث و علل آن	م				
۲۶	وضعیت ثبت مصرف روزانه دارو	م				

ردیف	موضوع	روش سنجش	مناسب	نسبتاً مناسب	نامناسب	توضیحات
۲۷	وضعیت ثبت و گزارش داروهای تاریخ گذشته	م				
۲۸	وضعیت استفاده از تجهیزات و وسایل حفاظت فردی توسط کارگران	م.ب				
۲۹	وضعیت ارجاع فوری مصدومین ، تکمیل ، ثبت و نگهداری فرم های مربوطه	م.ب				
۳۰	وضعیت ارسال گزارش و تحویل نسخه دوم فرم های ارجاع فوری به صندوق تامین اجتماعی	م.ب				
۳۱	میزان تعامل و همکاری مدیریت با خانه بهداشت کارگری	م.پ.ب				
۳۲	وضعیت حضور کارکنان در جلسات هماهنگی ارگان های مربوطه	ب				
۳۳	وضعیت تطابق رخت کن و اتاق استراحت کارگران با موازین بهداشتی	م				
۳۴	پی گیری کنترل کارت بهداشت کارکنانی که با مواد غذایی سرو کار دارند	م.ب				

ب : بررسی

پ:پرسش

م: مشاهده

موارد قابل پی گیری توسط اعضای شورا:

نماینده اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان

نام و نام خانوادگی:

نماینده معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی

نام و نام خانوادگی:

نماینده مدیریت درمان تامین اجتماعی استان

نام و نام خانوادگی:

شماره.....

تاریخ.....

جای عکس

« گواهی نامه »

گواهی می شود خانم / آقای ..... فرزند ..... متولد.....
دارای شناسنامه شماره ..... کد ملی ..... صادره از .....
دارای تحصیلات ..... در دوره سه ماهه مراقبت های اولیه بهداشتی کارگران که از
تاریخ ..... لغایت ..... در شهرستان ..... برگزار شد
شرکت و با معدل ..... کسب موفقیت نموده است نامبرده می تواند در
..... به عنوان بهداشت یار کار و وظایف مربوطه را انجام دهد.

معاون بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی

مدیرکل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان

و خدمات بهداشتی درمانی

مدیریت درمان تامین اجتماعی استان